

CAMPINIA

driemaandelijke uitgave van het
Streekarchief
Regio Eindhoven Kempenland

22e jaargang, nr. 85

april 1992

Redactie-adres: Streekarchief Regio Eindhoven Kempenland
Rayondepot Oirschot
Postbus 144, 5688 ZJ Oirschot

Redactie en informatie: H. Mijland en J. Suijkerbuijk
telefoon 04997 - 75245

Abonnementen, losse nummers:

Voor 1992 bedraagt de abonnementsprijs *f* 18, — per jaar, inclusief verzendkosten en administratie.

Deze kosten zijn te voldoen, na ontvangst van de acceptgiro, op postbanknummer 47.16.46 ten name van Streekarchief Regio Eindhoven Kempenland te Eindhoven, onder vermelding van "Campinia".

De prijs van losse nummers van de lopende jaargang bedraagt *f* 4,50.

Ook nummers van voorgaande jaargangen zijn bij de redactie te bestellen tegen een daarvoor geldende vergoeding.

Indien opzegging van het abonnement niet schriftelijk is medegedeeld vóór 1 december van de lopende jaargang, wordt het abonnement automatisch verlengd.

Copyright: Streekarchief Regio Eindhoven Kempenland
Overname van artikelen of gedeelten daaruit dient U schriftelijk aan te vragen bij de redactie.

Lay-out en drukwerk:
Maras Drukkerij, Oostelbeers.

ISSN 0166-6959

Omslag: gedeelte uit de kaart Ducatus Brabantiae
van Jacob van Deventer, uit 1558.

INHOUD

		blz.
	De kwartierschouten van Kempenland/ schouten van Oirschot en hun stadhouders (vervolg) door J. Lijten	40
II.	Belgische vluchtelingen te Oerle in 1914-1918 door Jacq. F.C.M. Bijnen	49
III.	Genealogische gegevens van familie van de Sande door M. Hulsen	52
	Aankondiging	54
IV.	Kempische curiosa 19 Van Oirschot naar Boulogne door J. Lijten	55
V.	Parenteel van Henricus Gerardus van Tartwijck door Theo van Tartwijck	57
VI.	Koningszilver en andere gilde-uitrustingsstukken van het Sint Jansgilde te Oerle door J.M. Oomen	59

I. DE KWARTIERSCHOUTEN VAN KEMPENLAND/ SCHOUTEN VAN OIRSCHOT EN HUN STADHOUDERS

(vervolg) door J. Lijten

2. DE KWARTIERSCHOUTEN EN HUN STADHOUDERS VANWEGE DE STATEN GENERAAL

Na de val van 's-Hertogenbosch claimden de staten generaal het bestuur over de hele Meierij, alsof deze een aanhangsel van de stad was. De staten generaal hebben zich blijkbaar verkeken zowel op de verhouding van de hoogschout en de kwartierschouten¹¹⁸⁾ als op de voor die tijd onvoorstelbaar democratische bestuursorganisatie van de Meierij.¹¹⁹⁾ Zij volstonden dan ook aanvankelijk met de benoeming van een hoogschout in de veronderstelling, dat ze daarmee heel het bestuur van de Meierij in handen hadden. Deze veronderstelling lag overigens wel in de lijn van de - ongefundeerde - Bossche pretenties. Spoedig bleek, dat de Meierij zich niets aantrok van de hoogschoutelijke oekazes, tenzij deze door militair ingrijpen ter plaatse werden afgedwongen. De staten generaal besloten daarom hun pretenties enigszins concreet te maken door het benoemen van vier kwartierschouten.¹²⁰⁾ Het is daarbij nog maar de vraag, of de nieuwbenoemden er zo op gebrand waren, om hun functie spoedig te aanvaarden.

DE SCHOUTEN

Eustatius van Assendelft (1633 - 1635)

Ofschoon zijn commissie door de staten generaal dateerde van 31 december 1633, bereikte Oirschot pas op 17 april 1635 een brief van Eustatius van Assendelft, dat hij door de staten generaal benoemd was tot kwartierschout van Kempenland.¹²¹⁾ Zoals te doen gebruikelijk reageerde men niet.

Op 3 juli d.a.v. herhaalde Eustatius van Assendelft zijn reeds eerder gedane mededeling.¹²²⁾ Op hun vergadering van 8 juli d.a.v. besloten de Oirschotse schepenen om ook op deze brief niet te reageren.¹²³⁾

Het bleef weer een tijd stil, totdat op 13 oktober 1635 weer een brief aankwam, waarin van Assendelft nogmaals mededeelde, dat hij benoemd was tot kwartierschout en bevel gaf om dit schrijven in het kwartier te publiceren, hetgeen niet gedaan werd.¹²⁴⁾

Verder is niets meer opgetekend omtrent Eustatius van Assendelft. Hij zal eind 1635 of in het begin van 1636 overleden zijn en zal Kempenland nooit gezien hebben.

Hendrik van Bergaigne senior (1636 - 1657)

Het had natuurlijk weinig zin voor de staten generaal om en kwartierschout te

benoemen, die zich ertoe beperkte om na lange aarzeling vanuit de verte brieven te schrijven, zelfs niet als hij daarin tenslotte een bevelende toon durfde aan te slaan. Dan kon men beter iemand nemen, die zich - zij het dan onder zwaar militair escorte - in het verre Kempenland durfde begeven, om daar de orders van de staten generaal uit te voeren, al was het dan op zo'n wijze, dat zijn eigen portemonnaie er belangrijk dikker door werd.¹²⁵⁾

Omdat de staten generaal intussen ondervonden hadden, dat Kempenland het centrum van verzet was tegen hun aspiraties, benoemden zij Hendrik van Bergaigne, die reeds sinds 1629 hoogschout was van stad en Meierij, d.d. 1636.02.07 tevens tot kwartierschout van Kempenland en schout van Oirschot.¹²⁶⁾ Bergaigne kon natuurlijk deze cumulatie van functies niet persoonlijk uitoefenen. Hij benoemde daarom Abraham Tempelaer tot zijn stadhouder voor Kempenland en stuurde hem nog dezelfde maand uit om gewapenderhand het kwartiersarchief in beslag te nemen.¹²⁷⁾ Zo ontstond een jarenlang proces tussen het kwartier en zijn schout, dat eindigde met de erkenning door de raad van Brabant van het gewoonterecht van het kwartier en de vastlegging daarvan in het reglement van 1641, waaraan Bergaigne zich echter weinig gelegen liet liggen.

Tegelijk wilde hij het kwartier dwingen om Abraham Tempelaer als rentmeester te erkennen, hetgeen eveneens resulteerde in een jarenlange procedure.¹²⁸⁾

Hij beschreef een vergadering van de ordinaris-gecommitteerden in 's-Hertogenbosch en toen men zijn voorstellen niet wilde aanvaarden, nam hij enkelen van hen gevangen.¹²⁹⁾ Daaruit lering trekkend weigerden zowel de ordinaris-gecommitteerden als de kwartiersvergadering om 'zich te laten beschrijven' buiten het kwartier, hetgeen ook in strijd was met de gewoonten.¹³⁰⁾

Hij was wel ruimdenkend wat betreft zijn declaraties, zodat er ook moeilijkheden ontstonden over zijn vacatiegelden als schout van Oirschot.¹³¹⁾

Na de vrede van Munster was men vrij weerloos overgeleverd aan de willekeur van dit heerschap en zijn zo mogelijk nog meer gehate stadhouder.

Hendrik van Bergaigne junior genaamd van Vladeracken (1657 - 1666)

Waarschijnlijk om zijn zoon aan een gemakkelijk inkomen te helpen wist Hendrik van Bergaigne senior te bereiken, dat deze hem als schout van Kempenland mocht opvolgen. Hij heeft tot zijn dood in 1666 de politieke en persoonlijke lijn van zijn vader voortgezet en liet het werk in hoofdzaak over aan zijn stadhouder.

Marten Christiaan Sweerts (1666 - 1704)

Evenals zijn voorgangers woonde hij aanvankelijk in 's-Hertogenbosch, waar hij in 1674 nog schepen was.¹³²⁾ Het werk liet ook hij in hoofdzaak doen door stadhouders en de zoet binnenvloeiende inkomsten belegde hij in de aankoop van heerlijkheden zoals Oyen in 1669.¹³³⁾ Zijn meest rendabele belegging was

echter de aankoop van de failliete halve heerlijkheid Oirschot in 1672.¹³⁴⁾ Reeds in hetzelfde jaar, dat hij kwartierschout was geworden, had hij een persoonlijke hypotheek op deze faillerende boedel gelegd, doordat hij zich door Ferdinand van Merode tevens had laten benoemen tot schout van de heer 'onwederroepelyck voor ons ende onse nacomelinghe geduirende syn leven'.¹³⁵⁾ Vanaf 1672 combineerde Martyn Christiaan Sweerts met zijn functie van kwartierschout ook de kwaliteit van heer van Oirschot, terwijl hij als zodanig vermoedelijk gedurende meerdere perioden geen schout heeft aangesteld, zodat hijzelf het salaris van schout van de heer getoucheerd zal hebben.¹³⁵⁾ Zo wist hij op verdachte wijze een begin te maken voor het latere landgoed 's-Heeren Ajvers, dat hij door diverse aankopen heeft kunnen uitbreiden.¹³⁶⁾ Vermoedelijk heeft hij het zo bont gemaakt met het indienen van declaraties, dat hij van 1688 tot 1695 gesuspendeerd is geweest als kwartierschout.¹³⁷⁾ Dit maakte overigens weinig verschil, want zijn stadhouder bleef gewoon doorfunctioneren en deze was zozeer van hem afhankelijk, dat hij wel uitvoerde, wat hem - zij het onofficieel - werd opgedragen.

In 1696 kocht Sweerts huize Groenberg, waar hij zijn laatste levensjaren woonde.¹³⁸⁾

Willem van Heemskerck (1704 - 1729)

Op 20 juli 1704 besloten de Oirschotse regenten, om de nieuw-benoemde kwartierschout in 's-Hertogenbosch te gaan feliciteren, van welk bezoek een week later rapport werd uitgebracht.¹³⁹⁾ Men kon daar natuurlijk niet met lege handen verschijnen maar diende een belangrijk 'bienvenue' aan te bieden aan een functionaris, die zich vermoedelijk nooit verwaardigd heeft, om persoonlijk in Kempenland te verschijnen. Vanaf deze tijd is het ambt van kwartierschout enkel een melkkoetje geweest voor hoge staatse functionarissen, die de uitoefening van hun functie geheel overlieten aan een stadhouder. De betekenis van het kwartier verminderde voortdurend en de positie van schout van de heer werd geleidelijk overheersend binnen Oirschot.

Mr. Johan Bout heer van Lieshout (1729 1749)

Op tweede Kerstdag 1729 bereikte Oirschot een missive van stadhouder de Jongh met de aansporing tot een 'bienvenue voor den nieuw aangekomen heer kwartierschout, Bout, van 500 gulden als zijn predecesseur heeft gehad',¹⁴⁰⁾ Nu was een 'bienvenue' van ruim twee modale jaarlonen nogal veel voor een functionaris, die zijn ambtsgebied alleen maar beschouwde als bron van gemakkelijk verworven extra inkomen. Bovendien zat Oirschot krap, zoals blijkt uit het antwoord, dat men wel genegen was een 'bienvenue' aan de kwartierschout te geven, maar dat het 'bienvenue' aan de heer van Oirschot nog niet was 'afgedaan', zodat men vooralsnog niet in staat was om in deze resolutie te nemen.¹⁴⁰⁾ Ter verduidelijking: Oirschot had na het overlijden van Martyn Christiaan Sweerts in 1704 een 'bienvenue' van 600 gulden gegeven aan de nieuwe heer, waartoe het een lening had moeten opnemen, die nog steeds niet was afgelost.

Op 15 april van het daaropvolgende jaar kwam er weer een missive van stadhouder de Jongh, dat Eindhoven en de prinsendorpen al verlof hadden gekregen van de prins om het 'bienvenue' aan de kwartierschout te geven ... of Oirschot niet volgde?¹⁴¹⁾ Oirschot kon nog wat traineren, maar moest uiteindelijk over de brug komen, anders waren de gevolgen niet te overzien.

Bij de beëdiging der nieuwe regenten in Oirschot d.d. 1749.08.11 was er een vacature voor het ambt van kwartierschout. De stadhouder nam waar, zoals hij dat overigens in heel de ambtsperiode van Johan Bout gedaan had.¹⁴²⁾

Wybrand van Itma (1749 - 1759)

Vermoedelijk heeft 'Wybrand van Itma, borgemeester der stad Harlingen, ordinaris-gedeputeerde ter vergadering van de staten generaal, kwartierschout en dijkgraaf van Kempenland',¹⁴³⁾ zich niet eens verwaardigd om naar het zuiden af te zakken, maar zijn 'bienvenue' en salaris door de stadhouder laten opsturen naar Harlingen of Den Haag.

Philip Jacob baron van Brakel (1759 - 1784 ?)

D.d. 1759.10.22 vonden we deze kwartierschout het eerst vermeld in het Oirschots archief.¹⁴⁴⁾ Verder wordt hij nauwelijks genoemd, zodat het einde van zijn ambtstermijn zelfs niet bekend is. Mogelijk heeft hij gefunctioneerd tot het geruisloze einde van het kwartier. Het kwartier en de afzonderlijke plaatsen betaalden wat verwacht werd in de hoop verder geen last te hebben van deze vreemde en verre heerschappen.

DE STADHOUDERS

Als we de gegevens op en rijtje zetten, is er in de tijd van de generaliteit nooit een kwartierschout geweest, die zelf regelmatig het ambt vervulde. Het kwartier en de afzonderlijke plaatsen hadden bij de feitelijke gang van zaken overwegend en later uitsluitend te maken met de stadhouder. Daarbij komt, dat in de achttiende eeuw de functie van het kwartier geleidelijk vervaagde.

Abraham Tempelaer (1636 - 1654)

Hendrik van Bergaigne, kwartierschout van Kernpenland maar tevens hoogschout van stad en Meierij, kon zijn functie in het kwartier niet persoonlijk uitoefenen, maar liet dit van het begin af over aan Abraham Tempelaer, die helemaal in zijn geest en volgens zijn bevelen te werk ging.

Onder de hertog was het gewoonte, dat een schout naar vrije verkiezing een stadhouder kon benoemen. De staten generaal waren daarvan afgeweken doordat zij na de benoeming van Hendrik van Bergaigne tot hoogschout d.d. 1629.11.29¹⁴⁵⁾ zelf d.d. 1630.06.07 Abel van Cats tot zijn stadhouder hadden benoemd.¹⁴⁶⁾ Vermoedelijk heeft Abraham Tempelaer zijn benoeming door Hendrik van Bergaigne niet voldoende safe gevonden en d.d. 1639.02.19 een benoeming door de staten generaal weten te verkrijgen.¹⁴⁷⁾

Vóór 1648 heeft zich geen enkele staatse ambtenaar binnen het kwartier gevestigd, maar ook na 1648 vonden we geen aanwijzing, dat Abraham Tempelaer binnen het kwartier gewoond zou hebben. Hij was daar dan ook niet welkom.

Peter van Nahuys (1650 - 1677)

Verscheidene stadhouders van het kwartier zijn daarnaast ook stadhouder, schout of drossaard vanwege de heer geweest.¹⁴⁸) De situatie is niet altijd even duidelijk. Om u niet te veel met verwijzigingen lastig te vallen, zullen we enkele uitzettingen van 1985 moeten herhalen.

Peter van Nahuys vonden we voor het eerst vermeld als 'stadhouder binnen Oirschot' bij de beëdiging der schepenen d.d. 1650.01.18¹⁴⁹) Dit moeten we wel zo verstaan, dat hij stadhouder was van de kwartierschout niet voor het hele kwartier maar speciaal voor Oirschot, zoals onder Franchois Prouveur ook twee stadhouders geweest zijn speciaal voor Oirschot. Ook in 1653 wordt hij genoemd 'stadhouder binnen Oirschot'.¹⁵⁰) Later wordt hij zonder meer stadhouder genoemd. Hij zal dus in 1654 Abraham Tempelaer zijn opgevolgd als stadhouder voor het hele kwartier. In een getuigeverklaring door Abraham van Nahuys d.d. 1681.11.29 wordt gesteld, dat Peter van Nahuys stadhouder was geweest sedert 1650.¹⁵¹)

Vanaf 1666, toen Martyn Christiaan Sweerts kwartierschout van Kempenland en daarenboven schout van de heer werd, zal hij door deze als zijn stadhouder voor het kwartier zijn gehandhaafd en tevens als zijn stadhouder in zijn functie als schout van de heer zijn aangesteld. Nadat Sweerts heer van Oirschot was geworden, combineerde Peter van Nahuys vanaf 1674 de functie van schout van de heer met die van stadhouder van het kwartier.

Wij vonden hem het laatst vermeld als stadhouder d.d. 1677.06.01.¹⁵²) Hij zal eind 1677 of begin 1678 zijn gestorven en werd opgevolgd door zijn zoon. Hij heeft gewoond op huize Groenberg, dat later door Martyn Christiaan Sweerts van zijn erfgenamen werd gekocht.

Jacobus van Nahuys (1678 - 1700)

De eerste maal, dat we Jacobus van Nahuys vermeld vonden als stadhouder, is bij de beëdiging van de schepenen in 1678.¹⁵³) De moeilijkheid is ook bij hem, dat hij twee functies in zijn persoon verenigde: stadhouder van de kwartierschout en schout van de heer. De kwartierschout en de heer van Oirschot waren echter één persoon: Martyn Christiaan Sweerts. Vermoedelijk heeft Sweerts gewacht met de benoeming van Jacobus van Nahuys als zijn schout of drossaard tot 1681. Vóór die tijd wordt hij tenminste nooit als zodanig betiteld. Wij houden het erop, dat de benaming 'stadhouder' in de periode 1678 tot 1681 aangeeft, dat Jacobus van Nahuys zowel stadhouder was van de kwartierschout als stadhouder van de schout van de heer in de betekenis, dat hij deze functie slechts als waarnemend vervulde.

In de ambtsperiode van Jacobus van Nahuys is Martyn Christiaan Sweerts van 1688 tot 1695 gesuspendeerd geweest als kwartierschout. De stadhouder heeft in

die periode gewoon doorgefunctioneerd, zodat van die suspensie naar buiten weinig te merken zal zijn geweest.

Er zijn vage aanwijzigingen, dat er na 1695 moeilijkheden ontstaan zijn tussen Sweerts en Nahuys, die zijn uitgelopen op een proces tussen beiden voor de raad van Brabant van 1700 tot 1704. Wij hebben daarover echter geen concrete gegevens gevonden. Wel werd d.d. 1701.05.17 beslag gelegd op de goederen van Jacobus van Nahuys.¹⁵⁴) Vermoedelijk heeft Sweerts in 1700 verlof gekregen, om Jacobus van Nahuys in beide functies te schorsen en een tijdelijke plaatsvervanger aan te stellen. Dit vermoeden is gebaseerd op de formulering en de omstandigheden van de benoeming van de twee volgende stadhouders en op de veroordeling van Jacobus van Nahuys in 1705 om 2866 gulden te betalen aan de weduwe van Martyn Christiaan Sweerts de Landas.¹⁵⁵)

Daniel de Swarte (1700 - 1704)

De formulering van de benoeming van Daniel de Swarte d.d. 1700.10.01 als 'officier en stadhouder' menen wij zo te moeten verstaan, dat deze de opdracht kreeg om zowel de functie van stadhouder van het kwartier als die van schout van de heer waar te nemen voor de duur van het proces. Hij wordt in Oirschot dan ook steeds betiteld als 'officier' en nooit als schout of drossaard. Indertijd veronderstelden wij, dat hij geen stadhouder van het kwartier geweest was.¹⁵⁶) Dit menen we te moeten corrigeren in zoverre dat hij deze functie ook tijdelijk waargenomen zal hebben. Zijn functie eindigde automatisch, toen het proces ten voordele van Sweerts was uitgesproken.

Jacobus Coenraets (1704 - 1748)

D.d. 1704.03.12 benoemde Martyn Christiaan Sweerts de Landas in Den Haag zijn drossaard van Oirschot, Jacobus Coenraets, tot stadhouder van het kwartier.¹⁵⁷) Dat Martyn Christiaan Sweerts de Landas op zo hoge leeftijd enkele maanden voor zijn dood in Den Haag was, menen wij te moeten verklaren uit het feit, dat toen de uitspraak gedaan is in zijn proces tegen Jacobus van Nahuys, waardoor hij de vrije hand kreeg om in beide ambten een nieuwe functionaris te benoemen.

De functie van Jacobus Coenraets als stadhouder van de kwartierschout heeft slechts enkele maanden geduurd. Op 24 juni 1704 stierf Martyn Christiaan Sweerts de Landas. Reeds in juli 1704 werd zijn opvolger benoemd en deze stelde een andere stadhouder aan. Waarom dan de jaartallen 1704 - 1748? Jacobus Coenraets, die tot zijn dood woonde in de Koestraat in het huis dat daarna tot de jaren zestig van deze eeuw een hervormde pastorie was, heeft ondanks vele moeilijkheden met de vrouwe en de heer van Oirschot als drossaard gefunctioneerd tot 1733, in welk jaar hij vrijwillig aftrad.¹⁵⁸) Toch speurden wij hem na zijn aftreden en de benoeming van zijn opvolger nog in functie aanwezig op de vergadering van de Oirschotse schepenen in de jaren 1734/36.¹⁵⁹) Wij menen dit enkel te kunnen verklaren door aan te nemen, dat tijdens het stadhouderschap van de Jongh Jacobus Coenraets is gehandhaafd als stadhouder van de

kwartierschout als schout van Oirschot. Hoewel Jacobus Coenraets in latere jaren niet meer uitdrukkelijk als aanwezig genoemd wordt, hetgeen overigens te verklaren is uit zijn functie als drossaard van Hilvarenbeek en uit zijn hoge leeftijd, veronderstellen we, dat hij formeel tot het einde van zijn leven als stadhouder van de kwartierschout 'binnen Oirschot' in functie is gebleven.

Johan de Jongh (1704 - 1734)

D.d. 1704.08.03 werd op de gewone zondagse vergadering van de Oirschotse schepenen meegedeeld, dat de nieuw-benoemde stadhouder, Johan de Jongh, op de kwartiersvergadering d.d. 1704.08.05 zijn commissiebrieven zou tonen, waarvan de daarop volgende zondag verslag werd uitgebracht.' 60)

Deze stadhouder, die niet in Oirschot woonde, verscheen daar wel regelmatig bij officiële gelegenheden zoals de beëdiging der schepenen, bij welke gelegenheid een welvoorzien en welbesproeiende maaltijd werd aangeboden. Het dagelijks werk zal hij in de regel aan Jacobus Coenraets hebben overgelaten. Ook op het vlak van het kwartier was in die tijd niet meer zoveel werk te verrichten. Wel zorgde hij, zoals we zagen, voor het binnenhalen van het 'bienvenue' voor de kwartierschout en diens salaris en zal hij ook zijn eigen inkomen niet vergeten hebben.

Hij zal er ook voor gezorgd hebben, dat zijn kleinzoon op zeer jonge leeftijd deze functie kon overnemen.

Johan Willem Daniel de Jongh (1734 - 1794)

Op de vergadering van de Oirschotse regenten d.d. 1734.07.27 werd meegedeeld, dat op de vergadering van de ordinariis-gecommitteerden was 'vertoont commissie op Johan Willem Daniel de Jongh als stadhouder d.d. 1734.07.16 en daerop gevolgde eedt afgelegd ten overstaen van de heren ordinariis-gecommitteerden van het quartier van Kempelant'. 161)

Dat hij een kleinzoon was van de vorige stadhouder, weten we uit zijn eigen woorden op de vergadering van de Oirschotse regenten d.d. 1737.03.08, waar hij weigerde betreffende een bepaalde kwestie zijn mening te geven, 'omdat aan hem nogh aan desselfs grootvader in officio van deeze saek kennis is gegeven geweest'. 162)

Overigens had noch Oirschot noch het kwartier zoveel behoefte aan de mening van de stadhouder en kon men zelf zijn zaken wel behartigen.

Zo stierf het kwartier Kempenland een zachte dood, nadat het vele eeuwen ge-functioneerd had als een organisatie, die uit het hart van de bevolking zelf was voortgekomen.

NOTEN

118. In een sententie d.d. 1623.11.14 had de raad van Brabant te Brussel ondermeer uitgesproken, 'dat de quartierschouten vanwege hunder offitie competeren de civiele breucken, het aan- en afsetten van schepenen ende burgemeesters ende andere die in dienst syn ... dat hun oock competeren de publicatiën van alle placcaten, de beschryvinge van de voorschreven dorpen, het staen over de settingen ende over het verhoren van reeckeningen derselver, *alle met seclusie van den hoochschout ende van synen stadhouder* ...
A.K.K., vrl. inv. nr. 4235.
119. Zie het reglement van 1641.
120. D.d. 1633.12.31 benoemden de staten generaal vier kwartierschouten. Commissiebrieven, Taxandria jrg. 17 (1910), blz. 271.
121. Acra scabinorum van 1635, blz. 143.
122. „ „ 204 e.v.
123. „ „ 225.
124. „ „ 284 e.v.
125. Vrgl. J. Lijten, 'De installatie van de eerste predikant in Oirschot', in Oog op Oirschot, Oirschot 1991, blz. 233 - 235.
126. Commissiebrieven, Taxandria jrg. 17 (1910), blz. 45 en 272.
127. A.K.K., vrl. inv. nr. 3267.
128. „ 5015.
129. „ 5086, 5209 en 5211
130. Zie het reglement van 1641.
131. O.A.A.O., vrl. inv. nr. 5043.
132. Oirschots schepenprotocol van 1674, blz. 3.
133. „—1669, blz. 145 e.v.
134. J. Lijten, 'De heren van Oirschot', in Oog op Oirschot, Oirschot 1991, blz. 52 - 87, m.n. blz. 81 e.v.
135. Campinia jrg. 15 (1985), blz. 167 e.v.
136. Oirschots schepenprotocol van 1675, blz. 136; 1676, blz. 370 e.v.; 1679, blz. 57 e.v.v.; 1683, blz. 321 e.v.; 1684, blz. 165.
137. Korvezee, Archief, blz. 12, noot 4.
138. Oirschots schepenprotocol van 1696, blz. 103 e.v.v.
139. Resolutieboek 1703/08, in die.
140. „ 1718/30, blz. 323.
141. „ 327.
142. Dingrol van 1749, fol. 355.
143. „ 1750, fol. 17.
144. „ 1759, fol. 291.
145. Commissiebrieven, Taxandria jrg. 17 (1910), blz. 45.
146. „ 46.
147. „ 275.
148. Campinia jrg. 15 (1985), blz. 168 e.v. en 174.
149. Oirschots schepenprotocol van 1650, titelblad.
150. „ 1653, blz. 255 inliggend.
151. „ 1681, blz. 96 e.v.
152. Dingrol van 1677, F, 1.

- 153. Oirschots schepenprotocol van 1678, titelblad.
- 154. Dingrol van 1701, blz. 70 e.v.v.
- 155. >, 1705/07, blz. 370 - 392 passim.
- 156. Campinia jrg. 15 (1985), blz. 169.
- 157. Afschrift van deze benoemingsakte: Dingrol van 1704, blz. 339 e.v.v.
- 158. Campinia jrg. 15 (1985), blz. 169 e.v.
- 159. Resolutieboek 1718/36, blz. 435, 463 en 1736/47, in die 1736.12.03.
- 160. 1703/07, in die.
- 161. 1718/36, blz. 442.
- 162. 1736/47, in die.

H. BELGISCHE VLUCHTELINGEN TE OERLE IN 1914 - 1918

door Jacq. F.C.M. Rijnen

Op 28 juli 1914 verklaarde Oostenrijk de oorlog aan Servië. De strijd bepaalde zich echter niet tot deze twee landen alleen, maar sloeg over tot een verwoestende Europese oorlog. Een aantal landen, waaronder België en Nederland, hielden zich onzijdig. Op 4 augustus schond Duitsland onverwacht de neutraliteit van België. Duitse troepen trokken ten oosten van Luik België binnen. Zij wilden door België naar Frankrijk trekken. Nederland moest, wilde het zijn neutraliteit behouden, zijn leger mobiliseren. Op vele plaatsen in het zuiden werden troepen samengebracht. Ook Oerle kreeg hiermee te maken. Tussen 12 en 19 augustus zouden 318 soldaten met een 20-tal officieren in het pensionaat en het zustersklooster worden ingekwartierd. De zusters hadden zich al genoodzaakt gezien de schoolkinderen naar huis te sturen.

Toen de militairen op 19 augustus vertrokken, richtten de zusters het klooster in als Rode Kruispost: "... dan werd het zeker bij een inval van de vijand gespaard", redeneerde men. Als herkenningsteken prijkte de Rode Kruisvlag op het torentje van het klooster. Desgevraagd berichtte de burgemeester van Oerle, Petrus Tobias van den Heuij, aan de Commissaris van de Koningin hierover), dat er in Oerle een Rode Kruis-vereniging was opgericht en dat in het zustersklooster minstens honderd bedden ter beschikking stonden. Verder, zo deelde hij mede, kon hij beschikken over zestien verpleegsters, onder wie tien liefdezusters; de arts Raymakers uit Meerveldhoven had toegezegd hulp te verlenen en de gemeenteraad stelde f 1.000, -- beschikbaar voor de verpleging van gewonden en zieken die in Oerle zouden komen. In het houden van een inzameling in het dorp hadden de raadsleden niet veel fiducia. Zij waren van mening dat "...deze niets noemenswaard zou opbrengen".

De leiding van het Rode Kruis vond na een inspectie het instand houden van deze verpleegpost niet noodzakelijk. Daarom ruimde men alles weer op en konden de schoolkinderen terugkomen,

In België ging intussen de Duitse opmars door, een spoor van dood en vernieling achterlatend. Omdat het vijandelijke leger alle inspanningen richtte op de opmars richting Parijs, kon het Belgische leger zelfs, met beperkt succes, vanuit Antwerpen enkele tegenaanvallen uitvoeren. Dit deed de Duitsers besluiten de Antwerpse vestingen uit te schakelen. Op 10 oktober viel Antwerpen in vijandelijke handen. Hierdoor kwam een "grote golf" van ruim 900.000 vluchtelingen de Nederlandse grens over. Bovendien namen zo'n 40.000 soldaten op hun beurt de wijk naar ons land om niet krijgsgevangen gemaakt te worden. Dageelijks kwamen er nu grote aantallen uitgewekenen in tal van plaatsen aan.

Op 10 oktober arriveerden in Oerle twaalf vluchtelingen vanuit Antwerpen.²⁾ Enige dagen daarna kwamen er nog negen en later nog vier. Een inderhaast opgericht comité, onder voorzitterschap van burgemeester Van den Heuij, ving hen op. Twee jongelui, Joseph Tielens en Petrus Bries, konden terecht bij Frans de Crom aan de Oude Kerkstraat. Het gezin van Martinus Das en Johanna Lemmens met hun vier kinderen, trok in bij Walter Das op Zandoerle. De overigen,

Afbeelding van een affiche "Ten bate van de Belgische slachtoffers van oorlog".

Alfons Mannekens en Johanna Verkuijlen met hun vijf kinderen, grootmoeder en twee tantes, werden liefdevol opgevangen door de zusters. Evenals Clemence Posson en nog zes aan elkaar verwante personen, onder wie twee kinderen, van de familie van Hoorn. Onder deze laatst genoemden bevond zich Camelia van Hoorn, zij was ziek en reeds veertien jaar bedlegerig. Zij werd in erbarmelijke toestand bij de zusters binnengebracht. Ondanks alle goede zorgen overleed zij op 19 november en werd op het kerkhof achter het klooster begraven. Twee maanden later, op 6 februari 1915, overleed nog een dame, de weduwe Adriana Verkuijlen, op haar 71-ste verjaardag. Ook zij kreeg een laatste rustplaats op de kloosterlijke dodenakker. Enkele weken na de aankomst van de eerste vluchtelingen keerden velen weer naar hun woonplaats terug. 1) De Duitse autoriteiten hadden de garantie gegeven, dat iedereen ongehinderd terug kon keren. Desondanks meldden zich op gezette tijden weer nieuwe vluchtelingen. In totaal hebben in de vier oorlogsjaren negenenveertig personen voor korte of langere tijd in Oerle opvang gekregen. Deze groep bestond uit 19 mannen, 17 vrouwen en 13 kinderen in de leeftijd tot 16 jaar. Hiervan waren 19 personen bij de zusters ondergebracht en de overigen, vrijwel allen mannen, als boerenknecht bij verschillende gezinnen verspreid over het dorp. Acht van deze mannen waren geïnterneerd. Dit waren Belgische militairen die een vaste verblijfplaats was aangewezen met het verbod die te verlaten. Het waren met name: Jean Lauvreijs geïnterneerd bij Adrianus Vermeulen op het Hoogeind, Alfons Smets bij Martinus Renders

aan de Grote Vliet, Jan van den Eijnden bij Petrus Schippers op het Hoogeind, Desiré de Bondt bij Frans de Crom, Adolf Colpin bij Petrus van Roij aan de Oude Kerkstraat, Lambert Groenen bij Thomas van Hout op het Hoogeind, Pierre Thomas bij de weduwe Van den Oetelaar aan de Oude Kerkstraat en Clemens Witman bij F. de Crom eveneens aan de Oude Kerkstraat.

Vijf uitgewekenen maakten begin 1915 gebruik van de mogelijkheid om op de kosten van de Nederlandse regering over te steken naar Engeland dat aan geschoolde arbeidskrachten werk kon bieden. Verder hebben vier meisjes tijdens de vier oorlogsjaren bij de zusters het onderwijs gevolgd. Het waren: Barbara Nicolaers en de zusjes Margarite, Marthe en Madeleine Jacobs uit Brussel.

Eén vluchteling heeft zich hier, na het verstrijken van de oorlog, voor vast gevestigd, namelijk de Antwerpenaar Edmond van Hoorn. Hij was elektricien van beroep. De zusters hebben veel plezier aan hem beleefd, want hij heeft gedurende zijn verblijf bij haar het hele klooster, de klaslokalen en het pensionaat van elektrisch licht voorzien. Later heeft hij in Zeelst aan de Heuvel een elektriciteitsbedrijf gerund.

Bijzondere problemen of moeilijkheden hebben de Belgische vluchtelingen in Oerle niet gegeven. Zij zelf waren zeer tevreden en dankbaar over de genoten gastvrijheid in de voor hen sombere jaren,

Voorals burgemeester Petrus Tobias van den Heuij had hun sympathie verworven. Toen hij op 9 september 1915 kwam te overlijden - niet ouder dan 34 jaar - was de verslagenheid onder de Belgische uitgewekenen groot. In een ingezonden stuk in de Meierijsche Courant gaven zij uiting van hun medeleven: "Wi zouden zijn graf met kransen willen dekken, doch dit baat niet aan de rust zijner ziel, daarom menen wij niets beter te kunnen doen, dan eene 11. Mis te laten opdragen, opdat God hein spoedig genadig zij, en een overvloedig loon wil schenken, dat hij verdiend heeft aan ons ongelukkige Belgen".³⁾

aan de Grote Vliet, Jan van den Eijnden bij Petrus Schippers op het Hoogeind, Desiré de Bondt bij Frans de Crom, Adolf Colpin bij Petrus van Roij aan de Oude Kerkstraat, Lambert Groenen bij Thomas van Hout op het Hoogeind, Pierre Thomas bij de weduwe Van den Oetelaar aan de Oude Kerkstraat en Clemens Witman bij F. de Crom eveneens aan de Oude Kerkstraat.

Vijf uitgewekenen maakten begin 1915 gebruik van de mogelijkheid om op de kosten van de Nederlandse regering over te steken naar Engeland dat aan geschoolde arbeidskrachten werk kon bieden.

Verder hebben vier meisjes tijdens de vier oorlogsjaren bij de zusters het onderwijs gevolgd. Het waren: Barbara Nicolaers en de zusjes Margarite, Marthe en Madeleine Jacobs uit Brussel.

Eén vluchteling heeft zich hier, na het verstrijken van de oorlog, voor vast gevestigd, namelijk de Antwerpenaar Edmond van Hoorn. Hij was elektricien van beroep. De zusters hebben veel plezier aan hem beleefd, want hij heeft gedurende zijn verblijf bij haar het hele klooster, de klaslokalen en het pensionaat van elektrisch licht voorzien. Later heeft hij in Zeelst aan de Heuvel een elektriciteitsbedrijf gerund.

Bijzondere problemen of moeilijkheden hebben de Belgische vluchtelingen in Oerle niet gegeven. Zij zelf waren zeer tevreden en dankbaar over de genoten gastvrijheid in de voor hen sombere jaren, Vooral burgemeester Petrus Tobias van den Heuij had hun sympathie verworven. Toen hij op 9 september 1915 kwam te overlijden - niet ouder dan 34 jaar - was de verslagenheid onder de Belgische uitgewekenen groot. In een ingezonden stuk in de Meierijsche Courant gaven zij uiting van hun medeleven: "Wi zouden zijn graf met kransen willen dekken, doch dit baat niet aan de rust zijner ziel, daarom menen wij niets beter te kunnen doen, dan eene 11. Mis te laten opdragen, opdat God hein spoedig genadig zij, en een overvloedig loon wil schenken, dat hij verdiend heeft aan ons ongelukkige Belgen".³⁾

Petrus Tobias van den Heu(j), burgemeester van Oerle van 1913 tot aan zijn dood op 9 september 1915. Algemeen zou hij door de Belgische uitgewekenen als hun beschermer worden beschouwd.

NOTEN

1. Streekarchief Regio Eindhoven-Kempenland (S.A.R.E.K.), rayondepot Oirschot: Brievenboek van de burgemeester van Oerle, inv.nr. 161, brief d.d. 17.04.1914.
2. S.A.R.E.K., Oirschot: Bevolkingsregister der gemeente Oerle, inv.nr. 321-322.
3. S.A.R.E.K., Eindhoven: Meierijsche Courant, d.d. 14.09.1915, p. 3.

III. GENEALOGISCHE GEGEVENS VAN FAMILIE VAN DE SANDE

door M. Hulsen

De genealogische publikaties over de fam. Van de Sande uit Best, roepen telkens reacties c.q. aanvullingen op van onze lezers. Maar zoals G. Schampers in Campinia nr. 80, jan. 1991, blz. 39 opmerkte, is de 'grote Van de Sande's boom' het waard om nog verder uitgezocht te worden (redaktie).

De hierna volgende gegevens zijn een aanvulling op de eerder gepubliceerde Boxtelse stam, die o.a. voert naar de 'Jaonen' in Best, de 'Schoenen' in Best, naar de Van de Sande's van 'Kaat de Croon' in Best en naar de onderwijzersfamilie Van de Sande in Oirschot en naar die van de 'Winterselse- en Oerse Hut'.

- I. Tielman van de Zande
[geb. ca.](#) 1350 te Eindhoven (of omgeving)
geh. met Margriet
- II. Henrick Tyelmans van de Zande
[geb. ca.](#) 1390
geh. met Beelke
- III. Jan Henrick Tyelmans van de Zande
[geb. ca.](#) 1420
[geh. ca.](#) 1450 te Boxtel met Gertke Geert Lambrechts van Lucel (Luissel) d.v. Geert en van Engel Jans Haywegen (meer bekend als Engel Jan Jans Engelberen)
Jan had o.a. bezittingen in Tongelre, Nuenen en in Heeze. Als we deze gegevens vergelijken met de bezittingen van de Bestse Van de Sande's (zie hiervoor Genealogische gegevens Van de Sande, door G. Schampers in Campinia nr. 80, jan. 1991, blz. 35) dan rijst het vermoeden dat de Bestse en Boxtelse Van de Sande's van dezelfde 'komaf' zijn en omstreeks 1450-1500 nog zeer nauw aan elkaar verwant zijn.
Jan kocht in 1470 een boerderij onder Luissel. Zijn dochter Engel (Angela) was een van de eerste nonnen in het in 1472 gestichte klooster St. Elisabethsdale.
- IV. Henrick Jans van de Zande
[geb. ca.](#) 1455 te Boxtel
[overl. ca.](#) 1521 in Boxtel
geh. met Heylwich Jans van Meyenvoert
Eén van hun zonen heette Geraert en was priester. Deze had een natuurlijke zoon bij Lijsbeth Benneers.

- V. Michiel Hendrik Jan van de Sande
[geb. ca.](#) 1500 te Boxtel
overl. 1555
geh. te Boxtel met Margriet Jan Jans Schellekens
- VI. Jacob Michiels van de Sande
[geb. ca.](#) 1540
- VII. Jan Jacobs van de Sande
[geb. ca.](#) 1565 te Boxtel
- VIII. Jan Joannes van de Sande
[geb. ca.](#) 1600 te Boxtel
geh. 30.04.1632 te Boxtel met Elisabeth Hermanni van Akeren (van de Aker)
- IX. Jan Jan van de Sande (den Oude)
[geb. ca.](#) 1633 te Esch
geh. 14.01.1663 te Boxtel met Maria Hendrick Roeloff Santegoets

(Voor de verdere gegevens van deze stamlijn zie Campinia nr. 18 juli 1975, blz. 80 e.v.)

**** AANKONDIGING ****

VELDHOVEN 70

De gemeente Veldhoven bereikte op 1 mei 1991 de respectabele leeftijd van 70 jaar. Op die dag was het precies zeven decennia geleden dat er drie 'oude' gemeenten Zeelst, Oerle en Veldhoven-Meerveldhoven werden verenigd tot de huidige gemeente Veldhoven. Onder auspiciën van de Stichting Historisch Erfgoed Veldhoven schreven zes auteurs twintig opstellen, over evenzovele onderwerpen uit de 70-jarige geschiedenis van de gemeente Veldhoven. In elke aflevering koppelde zij historische gegevens aan mededelingen uit de eigen ervaring van een geïnterviewd persoon.

Aan deze verhalenserie werkten mee: Maddy Boekema, Harry de Bot, Jacq. Bijnen, Irène van Dalfsen, Thérèse van Stiphout, Jan Suijkerbuijk en fotograaf Hennie Keeris. De redactie was in handen van Jacq. Bijnen en Bep Waaijer. Deze serie verhalen is, over het hele jaar 1991 verdeeld, verschenen in het Veldhovens Weekblad. Vanwege de historische waarde en de verscheidenheid van onderwerpen die werden aangeroerd, zijn deze artikelen gebundeld in een handzaam naslagwerk.

De onderwerpen die werden belicht zijn: De Vereniging; Nieuwe parochies; Gezondheidszorg; Gemeentehuizen; Lager onderwijs; Sigarenfabricage; Geschiedenis protestantisme; Politie; Woningbouw; Bevolkingsadministratie; Wasserijen; Religieuzen; Brandweer; Ruilverkaveling; Steenfabricage; Weefindustrie; Burgemeesters; Middenstand; Elektriciteit, water, gas; Schoenenindustrie.

Het boekwerk, formaat A4, 24 pagina's is verschenen als deel 3 in de serie 'Cultuurhistorische Verkenningen in de gemeente Veldhoven'. Het is verkrijgbaar f 10, — bij boekhandel Verhagen, Provincialeweg 64 en City Centrum, Pleintjes 64, te Veldhoven. Toezending is mogelijk na overmaking van j 13,20 (dit is inclusief f 3,20 verzendkosten) op giro 728050 t.n.v. Stichting Historisch Erfgoed Veldhoven.

Eerder verschenen in deze serie:

deel 1: **Archeologische verkenning van het laatmiddeleeuws kerkgebouw te Wintelre;** (o.v.v. Wintelre 1989) á f 10, — (+ f 3,20 verzendkosten).

deel 2: **'... in minute opgemaakt, is verleden';** (o.v.v. notariaat 1991) gratis verkrijgbaar bij notariskantoor Van Dongen-Van Herpen, Dorpstraat 162 Veldhoven (of á f 3,20 verzendkosten bij de stichting).

IV.**KEMPISCHE CURIOSA 19****VAN OIRSCHOT NAAR BOULOGNE****door J. Lijten**

In de eerste bijdrage in Kempische Curiosa schreven wij over Oirschotse ingezetenen die een functie bekleedden aan het hof van koning Lodewijk XIV te Versailles. Ook in andere plaatsen van Frankrijk hebben zich mensen uit Oirschot gevestigd.

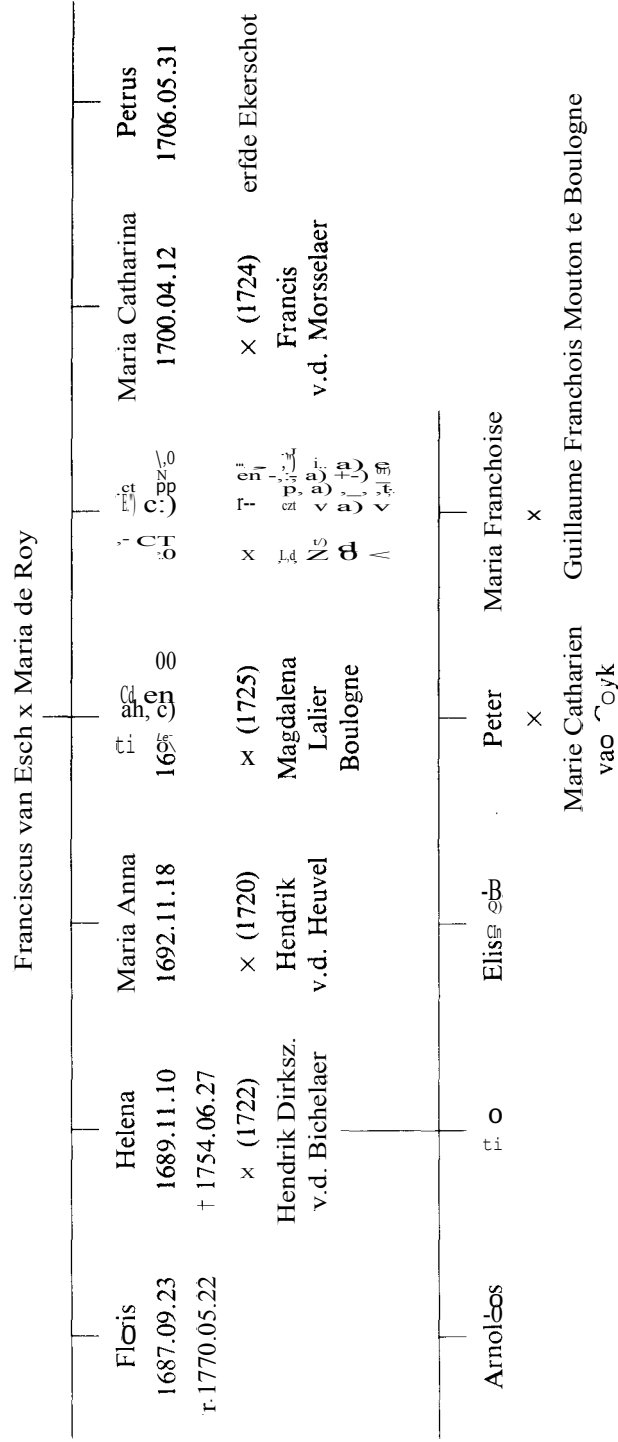
Zo had Jaspas van Esch, zoon van Franciscus - en Maria de Roy zich gevestigd in Boulogne, waar hij op 8 augustus 1725 getrouwd was met Magdalena Lalier. Vanuit Boulogne gaf hij in 1750 machtiging aan zijn broer Floris, om zijn zaken in Oirschot te behartigen. Vermoedelijk heeft hij zich in Boulogne bezig gehouden met het fabriceren van hoeden. Immers op 5 oktober 1756 reikten de Oirschotse schepenen een paspoort uit aan Petrus Henrikszoon van den Bichelaer, hoedenmaker, die zich met zijn zuster Maria Franchoise naar Boulogne naar zijn oom Jaspas van Esch wilde begeven en naar Frankrijk. Het zal de bedoeling geweest zijn, dat hij eerst bij zijn oom en later nog op andere plaatsen in Frankrijk de fijne kneepjes van het hoedenmakersvak zou leren. De moeder van Petrus en Maria Franchoise was Helena van Esch, een zuster van Jaspas. Zij was reeds in 1754 overleden.

Petrus zal na zijn vakbekwaamheid te hebben vergroot zijn teruggekeerd naar Oirschot, waar in die tijd een niet onbelangrijke hoedenindustrie gevestigd was, zij het in kleine bedrijfjes. Hij is daar getrouwd met de Oirschotse Marie Cathrien van Cuyck.

Marie Franchoise zal in dienst gebleven zijn bij haar oom en daar Guillaume Franchois Mouton hebben leren kennen, met wie zij trouwde.

Dat inwoners van Oirschot naar Frankrijk en andere streken emigreerden, was zeker geen teken van weelde. Men kon in die tijd in Oirschot veelal met moeite nauwelijks de kost verdienen. Zo zal Hendrik van den Bichelaer, de vader van Petrus en Marie Franchoise, bij zijn overlijden meer negatief dan positief vermogen gehad hebben; immers op 6 januari 1773 repudieerde Maria Franchoise van den Bichelaer gehuwd met Guillaume Franchois Mouton wonend te Boulogne met haar broers en zusters de boedel van haar vader.

GEDEELTE VAN STAMBOOM

Voor de overzichtelijkheid zijn jonggestorven kinderen weggelaten.

Bronnen: A.M. Frenken, Genealogieën van eenige voorname aan elkaar verwante Meierijse geslachten, 's-Hertogenbosch 1918, blz. 35 e.v.
 A.E.M. v. Esch, 'Genealogie van Esch te Oirschot', in Campinia jrg. 19 (1989), blz. 35 e.v.
 R.A. Oirschot, Protocol van allerhande akten 1750, fol. 5; 1756, fol. 108vo; 1773, fol. 221.

V. PARENTEEL VAN HENRICUS GERARDUS VAN TARTWIJCK

door Theo van Tartwijk

- I Henricus Gerardus van Tartwijk, ged. (rk) Oirschot 14.4.1686, landbouwer, zn. van Gerardus Wilhelmus van Tartwijk en Elisabeth Wilhelmus van de Velde,
 tr. (I) Oirschot 18.11.1714 Maria Martinus van den Biggelaer, ged. (rk) Oirschot, begr. Oirschot 9.1.1716 (zie Campinia 17 jrg. (1987), blz. 32 nr. 5 en 19 jrg. (1989), blz. 213).
 Uit dit huwelijk:
 - 1. Franciscus Henricus van Taertwijk
 ged. (rk) Oirschot 27.8.1715, volgt Ha.

- Ia Franciscus Henricus van Taertwijk, ged. (rk) Oirschot 27.8.1715, tr. Oirschot 24.2.1743 Joanna Gijsbertus Smits, ged. (rk) Oirschot 4.2.1720, overl. voor 26.3.1782.
 Uit dit huwelijk:
 - 1. Maria van Tartwijk
 ged. (rk) Oirschot 12.3.1744 overl. voor 23.3.1782
 - 2. Mechtildis van Tartwijk
 ged. (rk) Oirschot 17.7.1745
 - 3. Cornelius van Tartwijk
 ged. (rk) Oirschot 29.9.1746 begr. Oirschot 15.6.1799
 - 4. Maria van Tartwijk
 ged. (rk) Oirschot 24.10.1749 overl. Oirschot 10.5.1814, tr. Embertus Snellaerts
 - 5. Gijsbertus van Tartwijk
 ged. (rk) Oirschot 29.2.1752, volgt IIIa.

- Ina Gijsbertus van Tartwijk, ged. (rk) Oirschot 29.2.1752, overl. Oirschot, tr. Oirschot 6.2.1780 Anna Maria van Collenburg, ged. (rk) Oirschot 17.2.1754, overl. 25.2.1812.
 Uit dit huwelijk:
 - 1. Joanna Maria van Tartwijk
 ged. (rk) Oirschot 18.12.1782 overl. Oirschot 19.9.1816, tr. Theodorus Essens
 ged. (rk) Best 22.11.1778, landbouwer overl. Best 11.4.1839

2. Rogerius van Tartwijk
ged. (rk) Oirschot 15.4.1785, volgt IVa.
3. Franciscus van Tartwijk
ged. (rk) Oirschot 23.2.1788
4. Cornelia van Tartwijk
ged. (rk) Oirschot 24.8.1790
overl. Oirschot 9.10.1865
5. Francisca van Tartwijk
ged. (rk) Oirschot 24.2.1793
6. Egidius van Tartwijk
ged. (rk) Oirschot 4.6.1797
begr. Oirschot 8.7.1797

IVa Rogerius van Tartwijk, ged. (rk) Oirschot 15.4.1785, landbouwer, overl.
Oirschot 7.12.1863,
tr. Best 22.11.1829 Joanna Maria van der Aa, ged. (rk) Best 22.5.1801
Uit dit huwelijk:

- 1 Gijsbert Reinier van Tartwijk
geb. Oirschot 28.1.1831
overl. Oirschot 1.7.1832
2. Johanna Maria van Tartwijk
geb. Oirschot 24.2.1832
3. Joanna Maria van Tartwijk
geb. Oirschot 29.5.1833
overl. Oirschot 2.9.1861
4. Gijsbert van Tartwijk
geb. Oirschot 5.7.1834
overl. Oirschot 15.10.1834
5. Cornelis van Tartwijk
geb. Oirschot 4.7.1836
overl. Oirschot 7.3.1837
6. Gijsbert van Tartwijk
geb. Oirschot 12.8.1837
overl. Oirschot 25.11.1837
7. Francis van Tartwijk
geb. Oirschot 7.2.1841, landbouwer
overl. Oirschot 5.2.1913
8. Catharina van Tartwijk
geb. Oirschot 10.6.1842
overl. Oirschot 27.11.1907

VI. **KONINGSZILVER EN ANDERE GILDE-UITRUSTINGSSTUKKEN VAN HET SINT JANS GilDE TE OERLE**

door J.M. Domen

Voor gegevens over de geschiedenis van dit gilde raadplege men de volgende literatuur:

- Catalogus Vijfhonderd jaar Noordbrabantse Schuttersgilden.
Eindhoven 1977/78, p. 22 en 34.
Daor hedde de guld: 50 jaar Bond van schuttersgilden Kring Kempenland.
Eindhoven 1985, p. 151-153.
Het gilde van St. Jan te Oerle (Gildecharter), in: Campinia 4 (1975), nr. 16,
p. 220-223.
Jolles, J.A., Schuttersgilden en Schutterrijen van Noord-Brabant. S.1.
1933-1934, dl. II, p. 179-181.
Oomen, Johan, Enkele gebruiken bij het Sint-Jansgilde te Oerle, in: De
Gildetrom 25 (1978), afl. 4, p. 64-66.
Oomen, J.M., Vaste goederen en eigendommen van Schutsgilden in 1825.
Eindhoven 1971, p. 19.
Panken, P.N., Aantekeningen berustend bij de gemeente Bergeijk.
Rijken, C., Gildekaart van het St. Jansgilde Oerle, in: Taxandria 38 (1931),
p. 212-217.
Het Sint-Jansgilde te Oerle en het recht van de waag, in: Campinia 8 (1978),
nr. 29, p. 49-53.

A. Medaillon

Tweede helft 15e eeuw. 0 40 mm, merken: geen.

Zilveren ring met buitenom opstaande rand met in Romeinse kapitalen gegraveerd "DIE SCHVT VAN OERSEN". Opliggend een verguld patroonsbeeldje van St. Jan met boek in de linkerhand; in zijn rechter hand heeft hij een staf gehad. St. Jan staat in heupstand; is gehuld in een lang kleed waarover een mantel, die onder het boek wordt opgehouden, waardoor de mantel in V-vormige plooiën naar beneden valt. Het beeldje is verguld.

De ring hangt aan een ketting van ineengevlochten ringetjes. Het beeldje is ouder dan de ring, welke met Romeinse kapitalen is gegraveerd. Het beeldje zou mogelijk uit het einde van de 15e eeuw kunnen dateren en is wat houding en plooiwal betreft te vergelijken met dat van Vlieden. De ring is mogelijk 16e eeuw.

B. Vogel

Tweede kwart 16e eeuw. H: 12,5 cm / Br: 14 cm, merken: geen.

Een halfplatte vogel, vleugels tegen het lijf; gedreven en gegraveerd; kroon, snavel, halsband en poten zijn verguld. Deze vogel kan men vergelijken met de meester met het klaverblad met krom steeltje.

C. Koningszilver

1. Liggend ovaal schild met uitgezaagd uitgestulpte schildvorm, op de rand aan binnen en buitenzijde een contourstreep waarbinnen het rondschrift, het schildje is ook van een contourstreep voorzien. H: 4,3 cm / Br: 5,6 cm.

(2)73.: Op het schildje is een man in zeventiende eeuwse kleding gegraveerd met in zijn rechter hand een zweep en in z'n linker hand een pot.

tekst: (Romeinse kapitaal)

TONIS X SYMENS x ENDE X H (E) LEKEN

merken: geen

SYN X HVISVROU X 1602

In het schild zitten 4 gaatjes.

2. Liggend ovale ring, met opgelegd staand ovaal schildje.

afm.: H: 5,1 cm / Br: 6,7 cm

merken: geen

De ring is voorzien van een dubbele contourstreep waartussen het randschrift is gegraveerd. Op het ovale schildje is een wapenschild in accoladevorm gegraveerd: doorsneden met een streep; in het rechtse veld (1) drie molenijzers (2 + 1), in linkse veld (2) twee afgewende vissen. Dit wapenschild is gedekt met een rechtsgewende gekroonde traliehelm met dekkleden; helmteken: een rechtsgewende gekroonde vogelkop.

tekst: (in Romeinse kapitaal) IONCKER g R7KART k VAN

VLIERDEN g' 1604 e

Het schild wordt ontsierd door vier gaatjes, waarvan er twee zijn uitgescheurd, links en rechts weggeslepen soldering op achterzijde.

3. Liggend ovaal schild met uitgezaagd wapenschild (ajour).

afm.: H: 6,1 cm / Br: 6,9 cm

merken: geen

Langs binnen- en buitenzijde van de ring is contour gegraveerd, waarbinnen het randschrift. Op het schildje staat een man in wambuis en borstrok over hemd met ronde kraag; bandelier naar linker heup, waaraan een tas of geldbuidel hangt. Hij draagt een hoed en staat op een grondje. Het schildje is ook voorzien van een contourstreep.

tekst: (in enkele Romeinse kapitaal) IAN SC ARTS k CONINC

INT IAER X 1615 *

Het schild wordt ontsierd door 7 gaatjes, waarvan er 3 zijn uitgescheurd, achterzijde nog meer reparaties.

4. Liggend ovaal schild met uitgezaagd schildje (ajour).

afm.: H: 6 cm / Br: 7 cm

merken: geen

afb.: Langs de binnen- en buitenzijde van de ring is een contourstreep gegraveerd, waarbinnen tekst als rondschrift. Op het schildje een staande voetboog waarop een bout ligt. Links en rechts ervan een bout. Boven de boog is een kroon gegraveerd. Ook het schildje heeft een contourstreep.

tekst: (in enkele Romeinse kapitaal) IAN • IANS SENS

STAESSEN X CONINCK X INT X IAER X 1617

Het schild wordt ontsierd door 6 gaatjes, waarvan twee uitgescheurd. Op de achterzijde links en rechts een weggeslepen soldering.

5. Rond schild met uitgezaagd schildje (ajour).

afm.: 07 cm

merken: geen

afb.: Het schildje is in tweeën verdeeld door streep. In bovenste deel staat een engel gegraveerd met vleugels. In de onderste helft: staande voetboog met rechts ervan: 16 en links: 20. Het schildje heeft een contourstreep en bovenaan cartouchekrullen.

tekst: (rondschrift in enkele Romeinse kapitaal)

HEERAERT GOSENS * PAS TOER * TOT KNESSEL ⁰¹³⁰

Het schild wordt ontsierd door 9 gaatjes.

6. Rond schild met dubbele contourrand waarbinnen het rondschrift.

afm.: 0 7,5 cm

merken: geen

afb.: Midden op het schild is een wapenschild gegraveerd waarop een bijl; boven het schild een Franse lelie met rechts: A en links: P.

tekst: (in Romeinse kapitaal)

ADRIAEN * PHILIPSEN CONINCK ANNO -4E 1643 * sS

7. Rond schild met uitgezaagde schildvorm (ajour).

afm.: 0 6,9 cm

merken: geen

afb.: De tekst staat als rondschrift op de ring. Op schildje een wapenschild in tweeën met in bovenste helft een kanon en in onderste helft een staande voetboog. Het schildje is versierd met soort cartouchekrullen.

tekst: (in Romeinse kapitaal)

HEYNDRYCK IAN • GOORSEN • CONINCK ANNO 1646

Het schildje wordt ontsierd door 8 gaatjes.

8. Rond schildje met dubbele contourrand waartussen het randschrift (ajour).

afm.: 0 7,8 cm

merken: geen

afb.: Midden op het schildje een gegraveerd wapenschild met een staande rechthoek* (= steenvorm). Boven het wapenschildje het jaartal 1654.

tekst: (in Romeinse kapitaal)

WILLEM • IANSEN • STEENBACKER • CONINCK

(Tussen Willem en Coninck is een bloemetje gegraveerd)

Het schild wordt ontsierd door 5 gaatjes en 1 dichtgeslagen gaatje.

9. Rond schild met uitgezaagd schildje (ajour).

afm.: 0 9,6 cm

merken: geen

afb.: De ring is aan de binnenzijde voorzien van een enkele en aan de buitenzijde van een dubbele contourstreep, waarbinnen het randschrift. Op het schildje is een aambeeld gegraveerd met rechts een hamer en links een tang; in bovenste helft. In onderste helft (2) een voetboog met rechts: 16 en links: 80.

tekst: (in Romeinse kapitaal)

DERICK IANSEN 43) SMVELDERS

(Tussen de woorden zijn kruisbloemetjes gegraveerd)

10. Staande ovaal schild met dubbele contourstreep waartussen het randschrift.

afm.: H: 7,6 cm / Br: 6,6 cm

merken: geen

afb.: Op het middenveld een wapenschild getooid met een rechtsgewende traliehelm, dekkleden; als helmteken een voetboog. Op het wapenschild is op een ondergrond een aambeeld gegraveerd met rechts een hamer en links een tang. (es dit een verzilverd koperen schild?)

tekst: (in Romeinse kapitaal)

DERCK * IANSEN SMVELDERS CONINCK 4- 1686

(De letter N is spiegelbeeldig gegraveerd. Tussen de woorden zijn zes-puntige sterretjes gegraveerd)

Het schild wordt ontsierd door twee grote en twee kleine gaatjes.

11. Uitgestulpte schildvorm met decoratieve krullencontourrand, welke "opgevuld" is d.m.v. trembleergraving.

afm.: H: 12,2 cm / Br: 10 cm

merken: geen

afb.: Boven de tekst zijn twee gekruiste geweren gegraveerd die samengehouden worden door een Bourgondisch vuurslag; omkranst door 4 x 3 vlammetjes.

tekst: (in lopend schuinschrift)

Erituis Duijtz
Stathouder Secretaris ende
Connick der vrijheijt
Oirle Anno
1696

12. Uitgestulpte schildvorm.

afm.: H: 11,4 cm / Br: 8,9 cm

merken: Op de achterzijde zijn twee merken ingeslagen. Het linkse merk is een schuin ingeslagen opgehangen posthoorn. Rechts ervan staat een onleesbaar merk in liggend 8-zijdig kader.

afb.: Het schild is voorzien van contourrand: op het middenveld is een priem gegraveerd waarboven een ornament, mogelijk een koningskroon.

tekst: B B S 1700

Het schild wordt ontsierd door 7 gaatjes.

13. Uitgestulpte schildvorm met rechte bovenzijde waaraan lipje.

afm.: H: 11,8 cm / Br: 10,3 cm

merken: geen

afb.: Het schild is voorzien van een contourstreep. Onder de tekst zijn twee gekruiste geweren gegraveerd waaronder een rechtsgewende schoen en erboven een kroontje.

tekst: (in enkele Romeinse kapitaal)

IOANNES PEETERS S ANGERS
CONINCK VAN S • IANS GVLDE
TOT OORS 1711

14. Uitgestulpte schildvorm.

afm.: H: 14 cm / Br: 10,3 cm

merken: geen

afb.: Het schild is langs de rand voorzien van een uitgewerkte, decoratieve bladcontour. Boven de tekst, onder een kroon, is een rechtsgewende ploeg gegraveerd, die voordoor gekruist wordt door een naar linksboven gerichte snaphaan met pompstokhouder met randvuur.

tekst: (in dubbele Romeinse kapitaal; letter N spiegelbeeldig)

I P, N DAENDELS BRESSERS
CONINCK VAN SINT IANS GVL T
TOT OERS
1727

Het schild wordt ontsierd door reparaties op de achterzijde.

15. Uitgestulpte schildvorm.

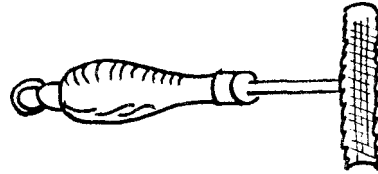
afm.: H: 13,2 cm / Br: 10,4 cm

merken: Wereldbol (als 1751 = Keijzers te Eindhoven)

afb.: decoratieve bladcontour. Boven de tekst is een roskam gegraveerd onder een koningskroon.

tekst: (in dubbele Romeinse kapitaal)

HERPERT . AERTS
CONINCK . VAN . S. IANS
GULD • TOT • OERS
1736

Het schild is zwaar gerepareerd; links onder ontbreekt een gedeelte en bovenaan.

16. Uitgestulpte schildvorm.

afm.: H: 14,2 cm / Br: 10,5 cm

merken: wereldbol (= Keijzers te Eindhoven)

afb.: tiecoratieve bladcontour. Boven de tekst is een rechtsgewende schoen gegraveerd onder een koningskroon.

tekst: (in dubbele Romeinse kapitaal)

IOHANNES . BALTUS
SANGERS . CONINK . VAN
S: IANS . GVL T . TOT
OERS
1751

Op de achterzijde zijn reparaties.

17. Uitgestulpte schildvorm (zie foto A)

afm.: H: 15,1 cm / Br: 11,2 cm

merken: wereldbol (onder jaartal; = Keijzers te Eindhoven)

afb.: Het schild is voorzien van een contourrand en bloemversiering langs de rand. Boven de tekst staat een gegraveerde kroon met daaronder mes met twee handvaten en schoen.

tekst: (in Romeinse kapitaal) THEODORVS . CRI S TIAAN
SCHIPPERS . CONINCK . VAN
S: IANS GVL T TOT . OERS
1759

Gerepareerde achterzijde.

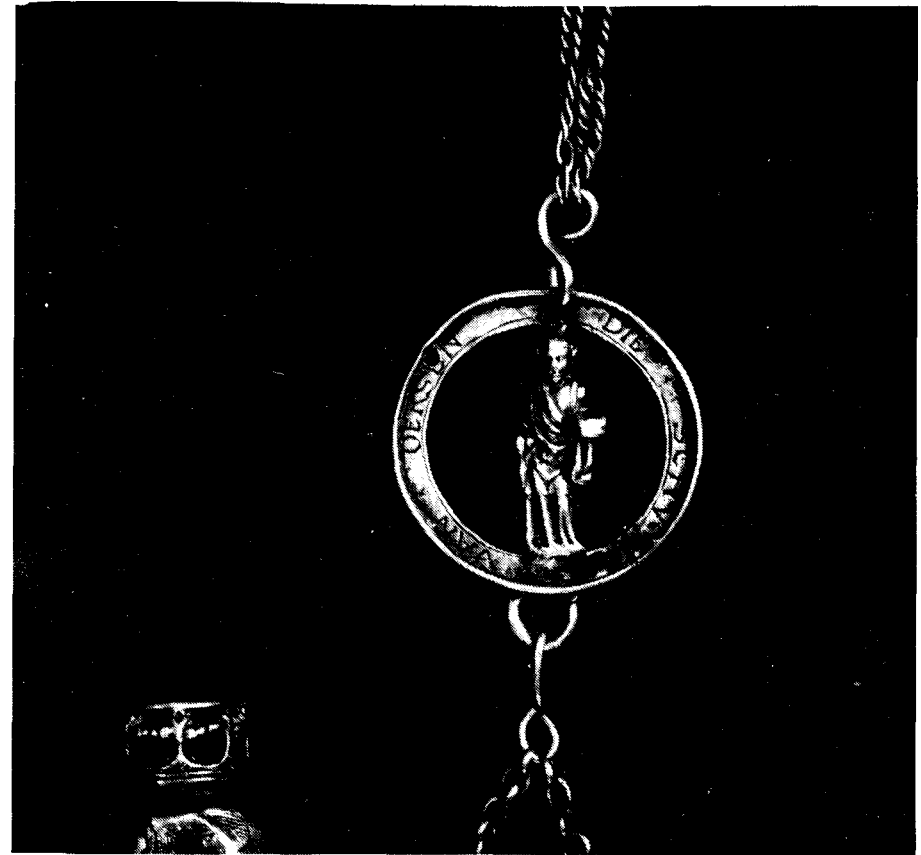
18. Uitgestulpte schildvorm.

afm.: H: 13,3 cm / Br: 9,7 cm

merken: wereldbol (= Keijzers te Eindhoven)

afb.: Decoratieve bladcontour; onder een koningskroon op een grondje een linksgewende ploeg.

tekst: (in Romeinse dubbele kapitaal) IACOE317S . VAN . GAELE
CONINK . VAN . S: IANS
GVL T . TOT . OERS
1764

Medaillon, 15e eeuw (beschreven onder 17).

Col! Bond van Schuttersgilden Kring Ketpenland, Foto A. Jansen, Geldrop.

19. Uitgestulpte schildvorm.

afm.: H: 12,6 cm / Br: 9,2 cm

merken: geen

afb.: Schild voorzien van contourstreep; boven de tekst op grond, naar linksgewende voorstelling van ploegende boer achter een ploeg voortgetrokken door een paard; boer in kiel, schoenen en muts.

tekst: (in dubbele Romeinse kapitaal) ARNOLDUS COP
PEN O KONI G
VAN ST IANS
GULDT

Het onderste deel van het schild ontbreekt evenals een gedeelte van de linker rand.

20. Uitgestulpte schildvorm.

*afm.:**merken:* geen*afb.:* Schild met contourrand; op het schild drie zwanen (1 +2 geplaatst). (Zo heette het huidige café de Kers vroeger.)*tekst:* (in Romeinse kapitaal) IAN . WOVTERS . VAN
OVERS . INDE • DRIE
SWANEN

(De letter N is spiegelbeeldig gebruikt)

21. Uitgestulpte schildvorm.

afm.: H: 14,8 cm / Br: 10,2 cm*merken:* BH in rechthoek (= Baltazar le Heu te Eindhoven). Onder de 7 van 1786 staat ook een merk: de drie onderelkaar geplaatste hoorntjes? = Eindhoven)*afb.:* Het schild is gegraveerd met een contourrand en boven de tekst een gegraveerde schoen.*tekst:* (in Romeinse kapitaal) CHRISTAEN
VAN . DE . VEN
KONING . VAN
S - IANS . GULDT
TOT . OERS
1786

Schild wordt ontsierd door twee gaatjes, een boven, een onder.

22. Uitgestulpt schild.

afm.: H: 12,2 cm / Br: 10 cm*merken:* geen*afb.:* parelrand, tekst tussen de voorstelling; boven: twee samengebonden, gekruiste geweren aan strik hangend; onder tekst: een bijl op hakhout.*tekst:* (in Romeinse kapitaal) W. HEYMANS IUNIOR KONING
VAN St. IAN GULDE
TOT OERLE
ANNO 18-05

Boven en onder in het schild gaatje.

23. uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 15,3 cm / Br: 11,3 cm*merken:* geen*afb.:* ploeg boven tekst*tekst:* (in lopend schuinschrift) Dirk van der krie =
ken coning van
S. Jans Guld
in ours 1808

Onder en boven een gat; onderaan links tweede gaatje.

24. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 15,4 cm / Br: 11,1 cm*merken:* geen*afb.:* Boven de tekst een gegraveerde bijenkorf (links) en rechts een schoen.*tekst:* (in lopend schuinschrift) johannes . van
de ven . koning
van St. jans guld
in Oerle
1813

Achterzijde gerepareerd, enkele gaatjes.

25. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

OM.: H: 14,4 cm / Br: 10,9 cm*merken:* geen*afb.:* Boven tekst een naar rechts lopend paard.*tekst:* (in schuine schrijffletter) Wilhelmus van
Rooy koning van St.
Jans Guld in Oerle
1818

De achterzijde is gerepareerd, van rechts ingescheurd.

26. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 13,8 cm / Br: 10,9 cm*merken:* Minervakopje, lopend leeuwte 2, jl: 0 (= 1823). Meestermerk is haast onleesbaar; met een 6 erin?*afb.:* Boven de tekst ploegende boer achter links gewend paard; boer heeft zweep in rechterhand en is gekleed in een korte jas, hoed, kniebroek. Links staat een boompje.*tekst:* (in Romeinse kapitaal) HENDRIK VAN LOENHOUT
KONIN VAN DE GILDE
VAN S JAN TE OERS
1823

27. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 14,1 cm / Br: 10,2 cm*merken:* Minervakopje, lopend leeuwte 2. Onleesbaar meestermerk in zeskantig kader, jl: V (= 1830).*afb.:* Boven de tekst is een bijenkorf gegraveerd met twee toegewende schoenen op grondje.*tekst:* (in enkele schrijffletter gegraveerd) Peter Franciskus
Van de Ven Koning
van St jans gild te
oerle 1828

28. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 17,5 cm / Br: 10,4 cm

merken: lopend leeuwjtje 2, minervakopje; meesterteken: PK in vierkant, waarboven een mandje; jl: D (= 1838).

afb.: Boven de tekst is een grondje gegraveerd waarop een bijenkorf met links en rechts twee toegewende schoenen.

tekst: (in schrijffletter) Peter Franciskus
van de Ven als
dubbelde Koning
van St Jans
Gild
te Oerle 1835

29. Uitgestulpte schildvorm met gegraveerde decoratieve bladcontour.

afm.: H: 14 cm / Br: 10,8 cm

merken: lopend leeuwjtje 2; meesterteken: V3.

afb.: Boven de tekst een gegraveerde, rechtsgewende schoen onder koningskroon.

tekst: (schrijffletter met dubbel gegraveerde verdikkingen)

Hendrik Van der Rijt
Koning
Van St Jans Gilde
te Oerle
1839

Het schild is gerepareerd.

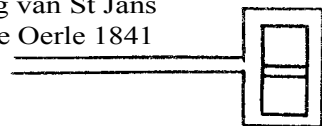
30. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 16,5 cm / Br: 11,9 cm

merken: lopend leeuwjtje, minervakopje; (meesterteken: onleesbaar, rechtsonder, kleine inslag??)

afb.: gegraveerde bijenkorf gedekt door koningskroon, waaruit twee gekruiste spanen (om honing te slaan?)

tekst: (in schuine schrijffletter) Walterus Heuvelmans
Koning van St Jans
Gilde te Oerle 1841

31. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 14,3 cm / Br: 10,4 cm

merken: geen

afb.: Boven de tekst een gegraveerde ploeg naar links.

tekst: (in lopend schuin schrift, soms dubbel) A. Smits Koning
van
St. Jans Gilde-
te Oerle 1847

In het schild zit onder en boven een gaatje, achterzijde gerepareerd.

32. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 15,3 cm / Br: 11,1 cm

merken: Minervakopje, lopend leeuwjtje 2; Meesterteken: WH boven ossekop (slecht ingeslagen) (= W Hermans, Eindhoven)

afb.: gegraveerd paard met paard voor ploeg, naar links, met daar achter een boer in jacquet gekleed met hoge hoed.

tekst: (lopend, sommige in dubbele letters) Francis van Loenhout
Koning van St Joris
Gilde te Oerle
1849

33. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 11,9 cm / Br: 9,4 cm

merken: lopend leeuwjtje 2, minervakopje; meestermerk: II met eronder 39

afb.: Boven de tekst is een ploegende boer met zweep in de rechter hand gegraveerd, achter os, op een grondje.

tekst: (onder arabesken in enkele schrijffletter) C. Zengers
Koning
van St Jans Gilde
te Oerle
1859

Op de achterzijde reparaties.

34. Uitgestulpte schildvorm met parelrand.

afm.: H: 14 cm / Br: 10,8 cm

merken: Binnen liggend zeshoekig kader: 58 S 10; Dolfijn binnen driehoek; oud belastingstempel

afb.: Boven de tekst is een boer gegraveerd, gekleed in een kniebroek, korte jas, bolhoed, lopend op keien, achter wagentje naar links. Het wagentje wordt getrokken door paard. In de rechter hand houdt de boer een zweep. Links staat een boompje.

tekst: (in Romeinse kapitaal) ANTONIUS VAN LOENHOUT
KONIN VAN DE GILDE
VAN S JAN TE OERS
1884

35. Uitgestulpte schildvorm met contourrand van trembleersteek en golftrand.

afm.: H: 11,8 cm / Br: 8,9 cm

merken: geen

afb.: Boven tekst een gegraveerde jager met geweer in de hand naar links gericht. Links aan zijn voeten staat een hond.

tekst: P. J. Rooymans
KONING
Oerle
1911

Onder en boven een gaatje in het schild.

36. Uitgestulpte schildvorm met trembleergraving als contourrand.

afm.: H: 11,8 cm / Br: 8,9 cm

merken: minervakopje, lopend leeuwje;

meesterteken: in ingesnoerd kader ANX

jl: o (= 1924)

afb.: Het schild is door dwars gegraveerde streep in tweeën gedeeld. In de bovenste helft staat een man gegraveerd, die aan een wiel van een machine draait, welke op een tegelvloer staat. (benzinedorsmoter??)

tekst: (in dubbele Romeinse kapitaal) F. d. CROM

S^t. JANS GILDE
OERLE
1920

37. Uitgestulpte schildvorm met contourrand van gegraveerde trembleerstek en krullen.

afm.: H: 11,8 cm / Br: 8,7 cm

merken: JvH in rechthoek (links ingeslagen, = J. v. Hout Eindhoven);

J (= belastingstempel)

afb.: Boven tekst is een paard gegraveerd voor wagen, naar links; met ernaast een lopende voerman met leidsel in de hand die over weg loopt. Op de achtergrond een landschap met bomen en een molen.

tekst: (in Romeinse kapitaal, opgevuld met trembleer graving)

H. J. V. D. MIERDE
KONING
VAN S JANS GILDE
OERLE
1921 — 1924

38. Uitgestulpte schildvorm met contourrand van gegraveerde krullen (zie foto B).

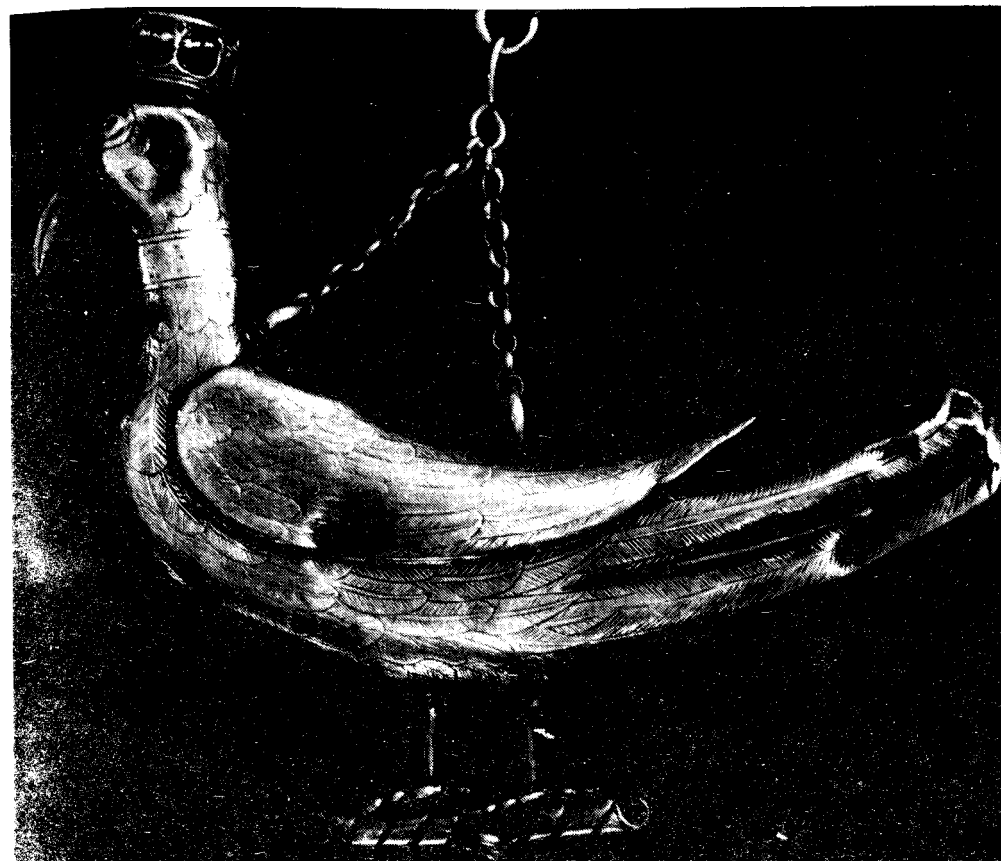
afm.: H: 12 cm / Br: 9 cm

merken: alleen meesterwerk: JvH in schilvorm (= J. v. Hout, Eindhoven)

afb.: Boven de tekst een gegraveerd paard voor maaimachine naar links. Op de maai balk staat een boer gekleed in 's zondagspak achterover geleund. Het merk LANZ is ingegraveerd.

tekst: (Romeinse kapitaal, opgevuld met trembleergravingen)

P. J. L. LIEBREGTS
KONING
VAN
S^t. JANS — GILDE
OERLE
1926 — 1932

Vogel (beschreven onder 38).

Coll. Bond van Schuttersgilden Kring Kempenland, Foto A. Jansen, Geldrop.

39. Uitgestulpte schildvorm met trembleercontourrand.

afm.: H: 12,5 cm / Br: 10,9 cm

merken: JvH in vierkant (= J. v. Hout, Eindhoven)

afb.: Boven de tekst is op een grondje een landelijk tafereel gegraveerd: naar links ploegende boer achter door paard getrokken ploeg. De boer is gekleed in: kiel, pet, schouderdoek, klompen. Aan de horizon is een bossage met windmolen, erfbeplanting bij huis met put.

tekst: (Romeinse kapitaal niet trembleerverdikkingen)

K(NING
S JANS — GILDE
OERLE
C. M. v/d MIERDE
1932 — 36

40. geperst schild, gebruikelijk Begeer-model.

afm.: H: 13,8 cm / Br: 12,7 cm

merken: gekroonde B

afb.: geen

tekst: (Binnen ovaal, in cursieve letters met soms trembleerverdikkingen)

W. v.d. Sande

Koning

St. Jans Gilde

Oerle

1937 - 1947

41. Schild met contourrand

afm.: H: / Br:

merken: Minervakopje, leeuwte 2; meesterteken: BT in zeshoekig kader met cijfer 73 (of is het BS); jl: S (= 1953)

afb.: Het schild is door overdwarse streep in tweeën verdeeld: In bovenste helft is vogel op boom gegraveerd en de naam: Th. v.d. Berk.

tekst: (lopende cursief) Koning

van

St. Jans Gilde

van af'51

t/m '54

Oerle

42. Driehoekig schild met golvende bovenrand en accolade in de zijanten.
"Trembleersteek als contour.

afm.: H: 14,6 cm / Br: 13 cm

merken: geen (zilver?)

afb.: Boven de tekst is een grondlijn gegraveerd met boomgaard, waarin zes varkens lopen, twee links-, vier rechtsgewend.

tekst: schuine schrijffletter met trembleertechniek verdikkingen:

.H. Olislagers

Koning

Van 1947 - 1953

Keizer

van het St. Jans-Gilde

te

Oerle

1954

43. Uitgestulpte schildvorm met trembleergraving contour.

afm.: H: 10,2 cm / Br: 8,1 cm

merken: minervakopje, lopend leeuwte; jl: b (= 1961) geen meesterteken.

afb.: boven tekst is een draaibank gegraveerd.

tekst: (in lopend schrift)

J. Gepkens

Koning

v/h St. Jans gilde

Oerle

1957-1960

44. Gedreven schild met scherpe insnijdingen.

afm.: H: 9,7 cm / Br: 8,7 cm

merken: minervakopje, leeuwte 2; meesterteken: WT ineen en cijfer 1 (= W. Thielen te Oirschot); jl: e (= 1964)

afb.: Het schild is gevierendeeld: 1/ boom, rechts ervan een wapen, gevierendeeld met in ieder kwartier een rechtsgewende lopende leeuw. 2/ twee arbeiders met kruiwagen. 3/ St. Jansschotel en in schrijffletter de gedreven tekst: "St. Jan". 4/ in gedreven schrijffletter: "F. Kelders Koning 1960-63 Oerle".

tekst: zie hiervoor, gesigineerd met: W. Thielen Oirschot.

45. Gedreven schild.

afm.: H: 13 cm / Br: 11,4 cm

merken: minervakopje, lopend leeuwte 2; meesterteken: WT (ineen) 1 in klein kader (= W. Thielen te Oirschot); jl: K (= 1970)

afb.: Boven de tekst staat links een standaardmolen in vreugdestand, rechts ervan een boom waarop een gevierendeeld wapen met in elk kwartier een rechtsgewende leeuw (= Oerle), onder een koningskroontje.

tekst: (Op banderol ingegrift in Romeinse kapitaal)

GILDE ST. JAN OERLE J.M. de Kort Koning 1963-1969

(daaronder gesigineerd: W. Thielen Oirschot)

46. Uitgestulpte schildvorm met trembleersteekcontour,

afm.: H: 13,4 cm / Br: 9,7 cm

merken: minervakopje K, lopend leeuwte II; meesterteken: monogram HV; jl: m (= 1972)

afb.: te midden van de tekst liggend halffiguur van jager met geweer in aanslag tegenover fazant.

tekst: in schrijffletter (boven voorstelling:)

A. van de Oetelaar

Koning

(onder voorstelling:)

van St. Jansgilde

Oerle

1969 tot 1970

47. Uitgestulpte schildvorm.

afm.: H: 13,7 cm / Br: 10 cm

merken: minervakopje K, lopend leeuwje II; meesterteken: JH 14 in rechtshoek
jl: N (= 1973)

afb.: tussen de tekst is kanon van Zand-Oerle gegraveerd

tekst: (in schrijffletter) G.C. v. Zantvoort
Koning
(voorstelling..)
St. Jans Gilde
Oerle
van 1972-75

D. Keizerszilver

Drie vogeltjes op tak ajour, gedreven; W. Thielen te Oirschot; aan jaseronkett-
ting 1969.

E. Hoofdmansteken (aan jaseronkettling)

afm.: H: 8,3 cm / Br: 17,6 cm

merken: lopend leeuwje II, minervakopje K; meesterteken: HV (ineen) in go-
tisch schild (= van Hout te Eindhoven); jl: o (=1974)

afb.: geen

tekst: (in schrijffletter gegraveerd) 1 2 1/2 jaar

Hoofdman St. Jan Gilde Oerle
M. v.d. Loo 1974

F. Overige

- 1 — Een Egyptisch vlechtwerk sjerp.
- 2 — Een vaandel met oud medaillon uit het jaar 1881.
- 3 — Een degen, driezijdig, ijzer, punt eraf, gedalmaceerd met bladversiering op enkele plaatsen, handvat van ijzer, bekroning door vaasvorming gegoten ornament, handbeschermingsbeugel en boven handvat links en rechts een weerhaak.
- 4 — Twee half hoge koperen trommen (zie Jolles II, 181).
- 5 — Hoofdmanshellebaard.
- 6 — Een dekenstop met houten knop (Twee dekenstokken met metalen knop zijn verdwenen, evenals een dekenstok met houten knop).
- 7 — Een dekenstok met zilveren knop (geschenk aan het gilde).
- 8 — Diverse medailles en prijzenschilden, die niet geïnventariseerd zijn.

ALFABETISCH NAAMLIJST KONINGSZILVER St. Jansgilde Oerle

Aerts	Herpert	1736
Arts	Jan	1615
B.B.S.		1700
Berk	Th. v.d.	1951-54
Bressers	Jan Daendels	1727
Coppen	Arnoldus	?
Crom	F. d.	1920
Duijtz	Erituis	1696 (Stadhouder en Secretaris)
Gaele	Jacobus van	1764
Gepkens	J	1957-60
Goorsen	Heyndryck Jan	1646
Goosens	Aert	1620 (Pastoor te Knegsel)
Heuvelmans	Walterus	1841
Heymans		1805
Janssens	Jan	1617
Jansen	Willem	1654
Kelders	F	1960-63
Kort	J.M. de	1963-69
Krieken	Dirk van der	1808
Liebrechts	P.J.L.	(1926-32)
Loenhout	Antonius van	1884
Loenhout	Francis	1849
Loenhout	Hendrik	1823
Mierde	C.M. v.d.	1932-36
Mierde	H.J. v.d.	1921-24
Oetelaar	A. van de	1969-70
Olislagers	W.H.	1947-54
Ouers	Jan Wouters van	
Philipsen	Adriaen	1643
Rijt	Hendrik van der	1839
Rooy	Wilhelmus van	1818
Rooymans	P.J.	1911

Sangers	Johannes Baltus	1751
Sangers	Johannes Peeters	1711
Sande	W. v.d.	1937-47
Schippers	Theodorus Christiaan	1759
Smits	A	1847
Smuelders	Derick Jansen	1680
Smuelders	Derck Jansen	1686
Symens	Tonis	1602
Ven	Christiaan van de	1786
Ven	Johannes van de	1813
Ven	Peter Franciskus vd	1828
Ven	Peter Franciskus vd	1835
Vlierden	Joncker Rykart van	1604
Zantvoort	G.C. van	1972-75
Zengers	C	1859